

ז. ספרי

שיחות קלורת.

!

הש בונות.

ברגעים של עליה נשמה הפצים אנו להעלים עינינו מכל אותם המאורעות המרגיזים בחיי אומתנו עכשו, והגנו מסידיס את דעתנו מהם. אנו, אין לנו ברגעים הנעלים האלה, אלא המעט מכל היהודים, אלה המשמשים לנו לפי שעה, ממלכת כהנים, חבר הצעירים המזובים, המסורים לאומתנו בלב ונפש והולמים אתנו יחד את הלומות-דגענועינו ושיבת שבותנו. ואלה המעטים-סוברים אנו ומקוים - ירבו וירבו, ולרבו זה סכונים כל מעשינו: אלא שלפי שעה, זהו הכוכב המאיר בחיינו האשלים, אותו המעט המשמש מופת לרבים.

שיחות קלות

שבשכילו אנו מורחים ועמלים, מוציאים ספרים ומצילים את פנינו היקרות מכל הגניות העתיקות, וגוללים את האור הרב הכבוש וטמון במסתרים, ומרגישים אנו את הכח החיוני, המפעפע ומחלחל בין אלה אחינו הטובים, שמשפיע אף עלינו המשפיעים, בפעולה הזורת, חמיטות מהורה, שמף חיוני ותנועה תמידית.

* *
*

מעין זה וכיוצא באלה רגשים והרהורים עולים בלבות טובייהאומה ברגעים של עליית נשמה, בשעת אתערותא דלעילא, - ומי זה יבא ויחטט באותה התקוה הנשארת? מי יעז לנגע באותה ממלכת כהנים לברכה ולעין במה שיש בה ולמצא את החסר לה? ואין מעיזים ואין בודקים, והנחמה נשארת נחמה שלמה, והעבודה הולכת ומתרבה, והפעולה ההזורת אף היא אינה שבה ריקם. והרבה קורת רוח גורמת לנו גם אותה העובדה של "שיבת בנים לחיק אמותם", כל אלה בעלי המפלגות ה"חוזרים בתשובה" משום שנוכחו כי דרך אחרת אין.

והרגעים הנעלים הללו של טובי האומה הם הם המשמשים, לכאורה, ימים ושבעות לאותם הצעירים הטובים, וספרים אלה הנכראים בידי גדולינו ברנעים נאצלים, מנחים פתוחים לפניהם יומם ולילה, והם הוגים בהם תמיד, והם חיים את חייהם. ואנו הצעירים היודעים את נעני לבבנו, לא נבא להשמיע באוזני גדולינו את אשר אנו חשים תמיד בהיי הדולין שלנו, ומה הם הרגעים הנאצלים אצלנו, - מי אנו שנבא לחטט במיטב חלומותיהם ובתקות חייהם? וכאשר תעיס עלינו מצוקת־חינו כאין מפלט, נתכנס באחת הפנות ובלחש נספר אחד לרעהו, ולב ללב יספר - ולא ישמעו הרברים בהוין.

אנו, המעטרים בשמות של חבה כל־כך רבים, אנו המשמשים חלומות ותקות לגדולינו בשעות הזותר נאצלות בחייהם, - יש שעולה על לבנו השאלה: כמה זכינו, לכאורה, לכל אותו הכבוד ולזה הטפוח המעודן? מה הם מעשינו ומה היא ממשלת הכהנים שלנו? - הן אמת היא, כי אנו בולעים עדיין את כל פרי סופרינו, אנו מכבדים ומוקירים מאד את לשוננו, אנו משתמשים אף בדבור העברי - זו היצירה הלאומית רבת הערך - בכל שעה רצויה, וברצון הננו שמים עלינו את עול כל העבודות הלאומיות - ומה עוד? מה עוד? - הנה זהו הדבר הצובט את לבנו: עיקרים לנו יש ומספר להם, ובאים אנו בבקר ונוטלים את רשימת העיקרים בידינו ומונים אחת לאחת, ומהם אנו בוררים את אלה שהם חובת היום, ואנו מתחילים לקיטם בעוד בקר - ומה עוד?

ונהפכה משאת הנפש הזותר מרוממה להובות וחובות דחכות הנמרדות במדה ונשקלות במשקל ומסמנות בציוני־מספר על גבן; ואנו הרינו ממלאים ברצון את כל החובות האלה; ושמתים אנו כי דרכנו ברורה לפנינו ואין אנו כעורים המגששים באפלה; הכל מחור - ומה עוד?

והעם בגולה יושב, וזונו הוא מדעת ושלא מדעת את דרכי אבותיו והיי רוחו, והולך הוא ודבק בתורות נכריות ובעמים נכרים; ואלה שאינם זונחים את דרכי אבותיהם, וממשיכים את חיי ימי הבינים, הולכים ומתנוונים ונחנקים מאפס אייר לנשימה ומחנוך פרוע, - ונאמץ אנו, המובחרים, את לבנו ונחיה בשבילם חיים הגונים, חיים מודרניים שלנו, ונמלא את הפגימה שהם פוגמים, ונחיה חיינו והייהם.

חיינו וחיהם - כן, נדוה ורזוים כדי שנספיק בימי חייהבלנו לגמור את הכל בעדנו ובעד כל העם; כי מה הם שבעים שנה? - שבעים שנה - לא, חמש, ארבע או שלש שנים, ימי צעירותנו. כי אחרי כן, כעבור השנים האלה, מסתמא לא נדוה עוד צעירים, ויסור הקסם מעלינו, ונחיה ככל אדונו יושבי הגולה. וזרזוים אנו כפלים, והרינו חוזרים תמיד בלחש, למען לא נשכח: חמש, ארבע או שלש שנים ימי צעירותנו... וכלום אין אנו ראוים לתהלה? כן, אלא אל נחזיק טובה לעצמנו, הובתנו היא, חובת עבודה בצבא עמנו: חמש, ארבע או שלש שנים. ואין הדאגה ממרדת אותנו; יתמו אלה הימים ואנו נצא - ויבאו אז אחרים תחתינו, ותדיר תדיר יהיה צבא מסדר לעמנו, שילחם את מלחמותיו, שינן וישמור על קומו, שיציל אותו ממוסר כליות, למען יוכל להמשיך במנוחה את חיי הרגילים, כדי שיוכל להדבק בקשר של קימא אל תורות זרות ונכריות, - ותורתו הוא וחיי הרוחניים הבריאים יתקומו על ידי שלוחיו באי כהו, הצבא המסדר. והעומד מן הצד יסתכל בנו וישתומם: כמה מרובה היא שפעת החיים בישראל סבא זה! חיי הגלות קשים הם, וקשים מהם שבעתים: חיים עבריים נורמלים בגולה; אך טעמא בסבא לא פנ, עמד והנהיג סדר של חלוקת העבודה: אלה יתו חיי גלות קשים וילחמו על פת לחם, אלה יתדבקו בחיין נוכראין מעושר ומרוב טובה, ואלה המעטים, צבא ישראל, יהיו חיים עבריים נורמלים בגולה, עד שיגיע תורם להפטר: אלה להלחם על פת לחם, ואלה - המאושרים בהם - לנחול כבוד ותהלה בעולם הגדול...

ואנו העומדים בפנים, אף השתומם לא נשתומם. למה לנו קמטים, ומה לנו הסתכלות ומחשבה בשעה שיש מעשה לפנינו? אחת אנו יודעים: חיים יפים לפנינו, חיים עבריים אמתיים, ושולחים אנו את ידינו ומקבלים מה שנתנים לנו מידי החיים, ומאושרים אנחנו לפי שעה והגנו טובלים בים אור ספרותנו. ושמחים אנו על שפע האור והאושר הרב השופעים ומהלכים בספרותנו, המקיפים את כל חיי עמנו באשר הוא שם, כי עליכך חיים אנו את חייהם של אלה הפזורים בארבע כנפות הארץ, ואך את המעשים הפעומים שאינו כדאי לנו למפל בהם, מעשי החיים הממשיים, אנו עוזבים להם, לאלה שישאל לא ישאלו אותנו ואינם מבקשים עצה מפינו בשעת דחק; וכנגד זה - נשמת המעשים מסורה בידינו, ואנו בקיאים כלנו בכל העצות והתורות הנחוצות לאלה היושבים מעבר לים ובקצוי ארץ, ומקרוב ומרחוק.

ואנחנו, החילים הצעירים העובדים בצבא עמנו, הרינו לכאורה כלנו נשמה ומה שבה, ומרכים אנו לחשוב על כל תג ותג שבכתר חיינו, ואנו נאחזים בעונג מיוחד

שיחות קלות

בכל זיו הכולל מסכך של פלפולים—אנו המהפכים את החיים הממשיים לחיים של מחשבה, הננו משתמשים ובורחים מזו המחשבה היותר יקרה ונחוצה לנו, מחשבה רצינית המרפרפת ותלויה על גבנו: תפקיד זה גופו שאנו ממלאים—מה מובן, ושנות עבודתנו בצבא עמנו מה הן? אל נחשש לקמטים, אחים, ואל נפחד פן נקפה את חיינו; כי מי יודע אם לא קפחנו את חיינו זה כבר? שמא כל אותה הצעירות שאנו מתגדרים בה אינה אלא שם ריקן, וכל זה אינו נכנס לא בגדר „זקנה” ולא בגדר „צעירות”, אלא בגדר אחר לגמרי, בגדר של תלישות?

„תלושים”, מחוץ למחנה—אלה הם השמות הצריכים להרעיד את כל נימי נפשנו; אלא שאין אנו רואים את זה ומוסיפים להשתעשע במלים: „ילדות, זקנה, מבלי שים לב כי רהוקים אנו משתיהן. ממובלנו: „בנין ילדים—סתירה: סתירת זקנים—בנין”, ואנו, שלא רדפנו לכאורה במלה כל אותה העת, וידינו היו תמיד מלאות עבודה—היכן היא עכשו פעולתנו? אם ילדים אנו—מה בנינוסתרנו? ושמא תאמר: זקנים אנהנו—מה סתרנו—בנינו? וכאן, אנו שולחים ידנו קדימה, כלפי המזרח, ועונים: „ארץ ישראל!”

„הרוצה לשקר—ירחיק עדותו!” הרי אנו שאף בעינינו לא ראינו את הארץ, היושבים כאן והזוים הרבה, והולמים, ובין כל ההיות וההלומות, ישנו הלום אחד המרעיד את נימי לבנו, המביא רטט בנפשנו—„ארץ ישראל” שמו, המלוה אותנו בהקיץ ובחלום—אלא שאיזו שיכות יש לפי שעה בין הלומנו זה ובין אותה הארץ הממשית שעל גדות הירדן? כל מי שמביין יפה לפתור את הלומנו—זה אינו נמצא בתוכנו; זה כבר נכרל מאתנו ההולמים, ועלה לשם לפתור את הלומנו; ואנו מתגדרים בחלום יפה ומבקשים בו מוזן פיוטי להזיה ודמיון; אלא שבכל זאת לא יעלה על לבנו לשתף את זעתם ודמם של אחינו שם בארץ ישראל הממשית, אל הפיוש וההזיה שלנו כאן, ולקרא את שמנו על מעשיהם—שקר כזה לא נעשה בנפשנו.

בין הרבות העם אנהנו מתהלכים, וכבר יאישנו את לבנו מעבודה בשביל אחרים והמצאנו מליצה יפה: עבודה בשביל עצמנו. אך תורת החיים לא ניתנה לא למלאכים ולא לצללים, ואם אין אנו מלאכים, הרינו צללים. כלום יש טעם בחיים של בודדים, שאינם שוורים אל החברה, ומרפרפים בעולם סתם?

הרמונות החולניים של פליטי החיים, המציאו שם נאה לתלישות זו: חפש. אלא כשם שמקל נדודים לעם נודד לא יהפך לדגל של חפש, ושום עם בריא לא יקנא בחפש זה הניתן לעמנו, כך לא יקנא אדם בריא הנהנה מחפש החיים התרבותיים, בחפש זה של אדם שהוא אורה־סורה תדיר.

כדי להבין את חידת־חיינו עלינו לזכור את דרך החיים שעברנו בה עד היום: מסלול רך של יד אהות מלטפת, חבוקים ונשיקות של אם אוהבת כאהבתה הנפלאה. אך כל זה היה בשכבר הימים כשהיית עדיין ילד מפונק. אנדות עמך שהיו נמסרות בחלישת סוד מלאת קסם מפי סבתא, ושירות אם שהיו מרפרפות כצפרות עליונות

על מנתך בשעה של תנוטה ושיחות כרוכים - ארגו בלבך נימא דקה של תסיעצב ישראל. שכנית ישראל המרתפת בבית וברחוב, הדר הטבע השפוך על פני עירתך - כל אחד ארג את חוטיו ברקמת נפשך, וכשהכל היה מוכן לשירת חיך ולכנור לבבך, ולא היית חסר אלא לאמן את ירך ולנגן מעצמך - נפסקה השירה. הגשבר הכנור או נתקו הנימים? דומה שנגנו הכנור במסתרי הלב; כי אחרי הימים הקשים שעברו עליך בענוים נוראים תחת יד המלמד, בגלגולי נכר וב"השחרת פנים" על שלחנות זדים ונדיבים; בשעבוד אכזרי של משיחתי ישיבות, ובמחסור נורא ומצוקות-דרעב; אחרי כל זה, כשעברת את כל המדורות של גיהנם בנעירותך ואחרי התלבשותך ימים רבים בכרך-המהניק כשאתה תר ומבקש מזון ודעת, נודמן לך לפרקים לבלות ערב אחד בסוד חבריך. ונשכח אז מלבך החרר הצר שבו אתה יושב, ולאור המנוחה המפוזמת היו מתרקטים היים יפים של שנים שלשית הידידים האינטימיים הבולעים יחד עם פרוסת הלחם היבשה וזנב דג המלוח כל הגה וכל מלה הנקראת מעל דפי הספר הקטן, המכניס לחדר הצר אור השמש הרב וריח שדה ועער; ואז היה מתעורר כנור לבבך ומנגן מאליו... אך הכפז והמחסור מרכאים אותך, התלישות והבדידות גוזלים את הצלילים היפים שבכנורך; כי אכן מנגן אחד יש לכנור הלבו: החיים! ואם זה חסר-הלב כומש ונובל.

וכלום אלה, הסרי החיים מסוגלים לחוש את דרכי החיים? וכי אלה שלחיהם אין ממש - יביאו תחיה ממשית לעצמם ולאחרים?

אם אין אנו חשים ומבינים יפה את הפתרון הממשי של חלום, ארץ ישראל, ואי אפשר לנו לזוז מכאן, אל נהא לפחות צללים אלא אנשים חיים; וזה יהא שכרנו הראשון: אנו נשוב ונחיה היים ממשיים ולעטנו יתוספו כחות בריאים ורעננים החפצים בכל לבם ונפשם להחיות את עצמם ואת עמם - והרי זהו חלק מ.מאתחלתא הגאולה.

אלא ששונה היא מחשבה זו מיתר המחשבות שהיינו רגילים בהן, ואי אפשר להסתפק בכלל הנהוג: אנרא דמחשבה - חיפתא; כי הרי נוגעת היא אל עצמנו וכשרנו והיא שיכת אל אותו הסוג: מחשבה מביאה לידי מעשה; וכאן מתחילה פרשה של שאלות: וכי יש בנו כה לשוב ולחיות ממש ולהבין סוד החיים? האפשר לנו להתדבק בטבע ובחברה? כלום יש לקוות שימצאו מורים שיוורו לנו את דרך החיים, ולא נחיה עוד עוזבים ובודדים והפקר לכל הזיה תפלה ורעיון רוח?

אם תום החיים נשאר בנו ואם לא נימל לגמרי מעם של חיים מקרבנו, כשעוד פועמת בלבבנו אהבת החי אל החיים, - הרי נמצא פתרון יפה לשאלות הללו המכבדות עלינו לכאורה.

בארגי-מחשבה זה הייתי רוצה להכניס אתכם, אחים, לפי שעה. עיינו היטב בדבר זה, כי כבר הגיעה השעה.